

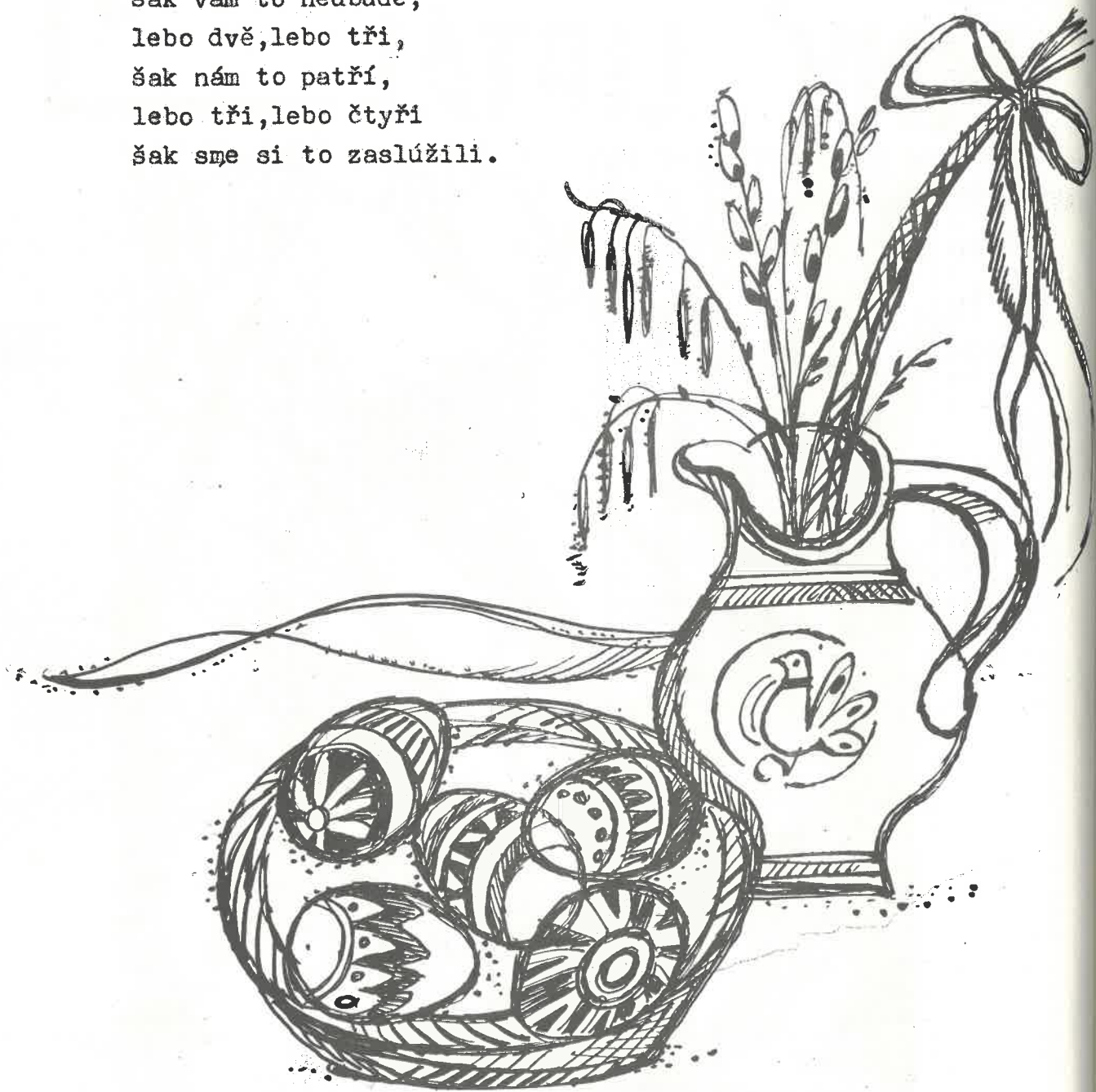
DOM
Zpravodaj
MNV LIPTÁL

leden - březen 1984 *

Zpravodaj MNV Liptál vydává MNV v Liptále nákladem 300 výtisků.
Řídí redakční rada. Povoleno ONV Vsetín, odborem kultury ze dne
16.2.1983 po čj. 403/11/83 - Mú.

Prosím vás, tetičko,
dajte mně vajíčko,
jedno lebo dvě,
šak vám to neubude,
lebo dvě, lebo tři,
šak nám to patří,
lebo tři, lebo čtyři
šak sme si to zaslúžili.

DOMOVNÍ ŘÁD MNV LIPTÁL

Místní národní výbor v Liptále vydání podle ustanovení § 167 zákona č. 40/1964 Sb. a § 39 odst. 2 písmene j) zákona č. 69/67 Sb. ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 28/1972 Sb.) tyto předpisy o občanském soužití v obytných domech :

Čl. 1

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Společenské poslání bytového majetku vyžaduje, aby se s ním řádně hospedařilo, aby obyvatelům domu bylo zaručeno dobré občanské soužití a nebyl rušen v domě klid, příjemné a zdravé prostředí a zasloužený odpočinek. Podmínkou dobrého občanského soužití je nejen včasné provádění potřebných oprav domů a bytů, nýbrž i zachování pořádku a čistoty v domech, dobrovolná kázeň obyvatel a vzájemné respektování společenských vztahů. Proto každý, kdo v domě bydlí nebo se v něm zdržuje, musí jednat tak, aby narušil ani společenské zájmy občanů, ani zájem společnosti na řádném hospedařeni s bytovým majetkem, ať je jeho vlastníkem kdokoliv. Tento domovní řád platí pro všechny domy na území Liptálu, bez rozdílu, zda jde o bytový majetek osobní, soukromý, družstevní nebo socialistického sektoru. Platí rovněž pro obytné domy, které jsou ve správě Bytového podniku na území obce Liptál.

Čl. 2

DOMOVNÍ KOMISE (DOMOVNÍ DŮVĚRNÍCI)

Účast uživatelů bytů ve správě a údržbě bytového fondu. V domech s větším počtem bytů (spravidla nad 15 bytů) volí občanské na domovní schůzi domovní komisi. V domech s menším počtem bytů plní její funkci domovní důvěrníci. Domovní komise zastupuje kolektiv uživatelů bytů zejména při řešení otázek, které jsou spojeny se správou, údržbou, opravami a způsobem užívání bytů, společných prostor domu a jeho okolí. Postavení, úkoly, práva a povinnosti domovních komisí jsou upraveny "Zásadami pro úpravu organizace bytového hospedářství národních výborů a pro rozvoj účasti uživatelů bytů na správě a údržbě bytového fondu" č. 2/1974 Ústředního věstníku.

Čl. 3

INFORMAČNÍ ZAŘÍZENÍ

1. Vývěsky, nápisy a jiná informační zařízení na domovních pracovištích a uvnitř domu mohou být umístěna jen se svolením vlastníka (správce) domu, je-li k tomu třeba povolení podle zvláštních předpisů příslušného odberu místního národního výboru, musí být napřed toto povolení vyžádáno.

Vlastník (správce) nemůže odepřít souhlas, jde-li o označení, které je předepsáno (např. označení provozovny) a má-li být provedeno v předepsaném rozsahu nebo v rozsahu v místě obvyklém.

2. Skončil-li nájem nebo byle-li povolení odvoláno, odstraní uživatel objektu informační zařízení svým nákladem a uvede vše do původního stavu.

3. Vlastník (správce) domu, ve kterém je více nájemních objektů (bytů a provozoven) než 4, je povinen každý takový objekt označit řadovým číslem. Rovněž je povinen označit každé poschodí nebo podlaží.

4. Uživatel bytu je povinen instalovat a udržovat svou jmenovku na zvonkovém panelu, poštovní schránce, příp. jiném orientačním vybavení podle pokynů vlastníka (správce) domu,

Čl. 4 UŽIVÁNÍ NÁJEMNÍCH OBJEKTŮ A ZAŘÍZENÍ

1. Zájmy občanského soužití a vytvoření přátelského prostředí v domě vyžadují, aby nájemní objekty a společenské zařízení byly udržovány v řádném stavu, aby se neznechucovaly a aby se jich užívalo jen k určenému účelu. Proto jejich uživatelé pečují o to, aby nebyly porušovány tyto základní požadavky, směřující k udržení nájemního objektu v čistotě, pořádku a zdravotně nezávadném stavu, aby mohl plně sloužit svému společenskému poslání.

2. Není-li jinak stanoveno je vlastník (správce) domu povinen odevzdat novému uživateli nájemní objekt ve stavu způsobilém ke smlouvenému nebo obvyklému užívání a v tomto stavu jej svým nákladem udržovat. Drobné opravy a náklady spojené s užíváním nese uživatel bytu podle § 161 obč. zákoníku a vyhl. ministerstva spravedlnosti č. 45/64 Sb. a je povinen je na svůj náklad zabezpečit. Výlevky a splašovací zařízení je nutno užívat takovým způsobem, aby se předcházelo jejich ucpaní.

Pokřívání dřevěných podlah v nevestavbách a nově položených podlah neprodyšnými krytinami (guma, linoleum) není dovoleno. Napsuštění a natírání dřevěných podlah se může provádět jen se souhlasem majitele domu.

Uživatelé bytu jsou povinni se postarat o přiměřené větrání (i po době delší nepřítomnosti), zejména v nevestavbách.

3. Závady a potřeby oprav nebo obnovení v bytech, příp. ve společných prostorech a zařízeních je povinen uživatel bytu neprodleně hlásit vlastníku (správci) domu, který zabezpečí jejich odstranění na svůj náklad. Uživatel je povinen umožnit odstranění závad a provedení oprav.

4. Každý uživatel nájemního objektu má učinit taková opatření, aby v případě nutnosti (perucha vedení, živelní pohroma a pod.) mohl být nájemní objekt otevřen i za jeho nepřítomnosti. Správce bytového fondu má právo v případě nutnosti vstoupit do domu podle platných předpisů.

5. Po ukončení nájmu odevzdá uživatel vlastníku (správci) domu najatý objekt s příslušenstvím, zejména se všemi klíči od místností a od domovních dveří, čistý a ve stavu, v jakém jej převzal, s přihlédnutím k obvyklému opotřebení. O odevzdání se sepíše protokol.

6. Vlastník (správce) domu nebo osoba jím zmocněná, má právo vstupovat za účasti uživatele bytu (člena jeho rodiny nebo jeho zástupce) a domovního důvěrníka ve vhodnou denní dobu do nájemního objektu přesvědčit se o jeho stavu.

7. Obyvatelé domu jsou povinni dbát všech předpisů a opatření, která zabezpečují bezpečné užívání bytu a objektu. Zvláštní pozornost musí být věnována předpisům požární ochrany.

8. Správné a včasné placení úhrady za užívání bytu a za služby spojené s užíváním bytu je samozřejmou povinností každého uživatele.

9. Děti a mládež mají právo hrát si a bavit se v okolí domu v prostorách pro tento účel vyhrazených (dětská hřiště, kouty, dvory, atd.). K tomuto účelu však neslouží schodiště, společné schody. Je však povinností rodičů a odpovědných vychovatelů usměrňovat jednání dětí a mládežných, aby nezpůsobovali škody a neznečišťovali domy a okolí, aby se děti a mládež zbytečně nezdržovali na chodbách a schodištích a nenarušovali klid a dobré občanské soužití v domě. Ukázněnost a dobré chování dětí a mládežných je nejlepší ochranou našeho bytového majetku.

10. Právo uživatele bytu zanikne písemnou dohodou mezi organizací a uživatelem nebo písemným oznámením uživatele, že nechce byt užívat. V písemném oznámení musí být uvedena lhůta, kdy má užívání skončit, a to nejméně jeden měsíc tak, aby skončila ke konci kalendářního měsíce: není-li lhůta uvedena, skončí užívání koncem měsíce následujícího po měsíci v němž oznámení došlo organizaci. (§ 183 obč. zákoníku č. 40/1964 Sb.)

Čl. 5 SPOLEČENSKÉ PROSTORY A ZAŘÍZENÍ

1. Společenské prostory a zařízení, jimiž se rozumí všechna místa v domovním obvodu, která nejsou přidělena k vyhrazenému užívání jedné nebo několika určitým uživatelům, lze užívat jen k účelům odpovídajícím jejich povaze. Proto je nutno zejména vchody, průjezdy, chodby, schodiště, půdy a dvory udržovat volné. Ve společných prostorech se nesmí nic činit ani opomíjet, čímž by byl někde ze společného užívání vyloučen nebo v něm omezován.

2. Pro umístění dětských kočárků a jízdních kol vyhradí vlastník domu v dohodě s domovní komisí zvláštní prostor v přízemí nebo na jiném vhodném místě, pokud je toho zapotřebí a pokud je to proveditelné. Umístování kočárků a jízdních kol v jiných společenských prostorech (například nad schodišti) je přípustné jen tehdy, nebudou-li zde překážet a nebudou-li jimi zúženy vlastní přechodní plochy. Garážování jednostopých motorových vozidel je v domech zakázáno. V prostorech pod vyloženou částí výškových domů není přípustné uskládat (garážovat) motorová vozidla.

3. Společenské prostory je třeba udržovat v čistotě a jejich čistění se musí provádět hygienickým způsobem. Schody a chodby je třeba mýt alespoň jednou týdně, pokud rozsah znečištění nevyžaduje častější mytí, stejně často je třeba zametat a čistit schody do sklepa a volné prostory ve sklepě, na půdě a čistit zábradlí a dveřky. Alespoň jednou za čtvrt roku je třeba očistit schodištní okna a osvětlovací tělesa. Zavíní-li znečištění společných prostor nebo chodníků uživatel objektu, je povinen znečištění neprodleně odstranit, jinak může být odstraněno na jeho náklady. Uvedené čistění bude prováděno podle organizačního pořádku ujednaného mezi uživateli. Proveďte domovní komise (domovní důvěrník).

4. O prostory přidělené ke společnému užívání několika uživatelům a o čistotu v nich se starají jejich uživatelé, a to rovněž podle ujednaného pořádku.

5. Kdyby z jakýchkoliv důvodů nebylo možno užívat zcela nebo zčásti společných prostor a zařízení, je o tom třeba uživatele vyrozumět a zkrátit trvání závady na dobu co nejkratší.

6. Smetí, vychladlý popel a odpadky se vysypávají v době, kdy je dům otevřen jen do nádob k tomu určených a se zachováním co největší čistoty. Tyto nádoby musí být ponechány na místě pro ně určené.

7. Není povoleno vkládat do popelových a velkoobjemných nádob trávní žhavý popel, mršiny, zůstatky po zednických, kamnářských a malířských pracích a vylévat do nich tekutiny zejména širaviny a fekálie. Vnitřek popelových nádob musí zůstat suchý, nádoba smí být naplněna nejvýše po okraj a poklop musí být stále uzavírán. Odpadky u nichž je organizován sběr, musí být ukládány na místa k tomu určená podle pokynů vlastníka domu. Žhavý popel vysypaný na skládku musí být poléván vodou.

8. Domovní světelníky musí být udržovány v čistotě a smí sloužit jen k přivádění světla a vzduchu. Zejména není dovoleno přepážovat je a ukládat v nich palivo nebo jiné předměty a odhazovat do nich odpadky nebo vyklepávat jakékoliv předměty.

9. Záchedové žumpy je nutno včas vyvážet, aby nepřetékały do dvorků nebo na veřejná prostranství.

10. Sociální zařízení lze čistit jen takovými čistícími prostředky, aby nedocházelo k jejich poškození.

11. Nájemníci jsou povinni chránit v najatých i společných místnostech všechna potrubí proti mrazu.

12. Způsob užívání a udržování zařízení pro civilní obranu stanoví zvláštní předpisy.

Čl. 6

STAVEBNÍ ÚPRAVY A JINÉ ZMĚNY

1. Vlastník (správce) domu je povinen udržovat svým nákladem budovu trvale v řádném stavu. Totéž platí o udržování studny, pokud není dům napojen na městskou vodovodní síť.

2. Bez souhlasu vlastníka (správce) domu a bez povolení stavebního úřadu, jestliže je podle zvláštních předpisů takového souhlasu třeba, nelze provádět v najatých objektech stavební ani jiné změny a úpravy, jako např. zavádět nebo měnit vodovodní, elektrické, plynové, telefonní rozhlas po drátě nebo jiné vedení, odstraňovat nebo vyměňovat kamna, vysekávat a zazdívat otvory do kominů, zazdívat okna, dveře, sřizovat u domu kůlny, garáže a pod. Vlastník (správce) domu je oprávněn žádat aby úpravy provedené bez jeho souhlasu byly uvedeny do původního stavu. Zřízení venkovní antény pro rozhlas a televizi povoluje se za předpokladu, že tuto práci provede odborný závod. Pokud budou vybudovány společné antény, bude majitel televize připojen na tuto anténu a starou na svůj náklad dá odstranit. Případné vzniklé škody hraď vlastníkem antény.

3. Vlastník (správce) domu poskytne materiálovou, popř. technickou a finanční pomoc pro případ, že by některý uživatel bytu si chtěl svépomocně provést opravu nebo údržbu částí bytu, jejíž údržba patří k povinnostem podniků, popř. pro případ že by kolektiv chtěl tytéž práce provést u společných prostor domu.

Čl. 7

PRÁDELNA A PRÁNÍ PRÁDLA

1. Pokud není prádelna zřízena přímo v domě, mají uživatelé bytů možnost prát i sušit prádlo ve velkoprádelnách k tomu účelu zbudovaných. Prádelny užívá každý uživatel bytu podle pořadí, stanoveného vzájemnou dohodou. Nedojde-li k dohodě, stanoví pořadí vlastník (správce) domu v dohodě s domovním důvěrníkem (domevní komisí); přičemž nutně přihlížet

k počtu členů v jednotlivých domácnostech a k zaměstnaným ženám. Stanovené pořadí se vyvěsí v domě a uživatelé jsou povinni se jím řídit.

2. Užívání prádelny ve dnech pracovního klidu je dovoleno od 8 do 20 hodin a je vyhrazeno pracujícím, kteří jsou v pracovní dny zaměstnaní.

3. Se zařízením prádelny je nutno zacházet s největší šetrností. Při praní je nutno větrat, aby zařízení prádelny, stropy a stěny nebyly zbytečně poškozovány mokrem a parou. Větrání do vnitřních prostor domu je nepřípustné. Odtek splašků se nesmí urychlovat vynětím ochranné mřížky a nádoby s prádelní vpustí. Uživatel prádelny a mandlovný ručí za veškeré škody, způsobené jím samým nebo osobami, které s jeho souhlasem mají přístup do těchto objektů. Je třeba dodržovat provozní řád prádelny.

4. V prádelně lze prát jen prádlo příslušníků domácnosti, kteří jsou v domě ubytováni. Vyjímku může povolit vlastník domu se souhlasem domevní komise (domevního důvěrníka). Prádlo nemocných nakažlivou chorobou nesmí být práno ve společné prádelně.

5. Po skončení práce uživatel řádně uklidí a vyčistí prádelnu a její zařízení a klíč od prádelny odevzdá týž den, a není-li to možné příští den, vlastníku domu nebo jeho zástupci, který je povinen zajistit stav zařízení prádelny. Vlastník (správce) domu je povinen udržovat zařízení prádelny, žehlírny a sušárny v řádném stavu a dbát bezpečnostních opatření.

6. V domech, kde je zřízena prádelna, není dovoleno v bytě prát, tak aby to ohrožovalo bezpečnost osob nebo majetku nebo způsobilo uživatelům potíže. Zákaz praní prádla v bytě se v těchto případech nevztahuje na praní prádla nemocných nakažlivou chorobou.

Čl. 7

SKLEPY A UKLÁDÁNÍ PALIVA

1. Sklepní prostory jsou určeny především k ukládání paliva. Není-li v domě sklep, postará se vlastník (správce) domu, pokud je to možné, o jiné vhodné místo k ukládání paliva. Jsou-li ve sklepech ukládány též potraviny, učiní uživatel nájemního objektu opatření, aby uložené potraviny nebyly zdrojem rozšiřování hmyzu a hlodavců. Uživatel bytu nahradí náklady na deratizaci ve svém sklepe. Nájemce je povinen udržovat přidělený sklepní prostor v čistotě a pořádku.

2. Sklep se zásadně posuzuje jako příslušenství nájemního objektu, a proto musí být přístupný uživatelům nájemního objektu, po celou dobu kdy je dům otevřen, a to i ve dnech pracovního klidu. Pokud je třeba z bezpečnostních důvodů sklep uzavírat, postará se vlastník (správce) domu o to, aby každý uživatel nájemního objektu měl do sklepa nerušený přístup nebo vlastní klíč.

3. Ve sklepních prostorech je nutno dodržovat všechna bezpečnostní opatření, zejména protipožární, jak jsou uvedena v požárním řádu.

4. Uživatel objektu, pro něhož bylo dovezeno palivo, je povinen postarat se ihned o složení paliva a řádné očistění chodníku a společenských prostor v domě (chodeb a schodiště).

5. V bytě, na schodech, na chodbách, na balkónech apod. nesmí se štípat dříví ani roztloukat uhlí. Dříví se nesmí štípat ani ve sklepech, jestliže vlastník (správce) domu vyhradil pro tento účel jiné místo.

6. Garáže vestavěné v domech nebo zřízené při domech mohou se užívat jen k účelům, ke kterým byly vybudovány a musí být udržovány v pořádku a čistotě. Není dovoleno obtěžovat okolí nadměrným hlukem při spouštění a zahřívání motorového vozidla.

7. Je zakázáno používat ve sklepních prostorách žárovek větší intenzity jako 60W, elektrických vrtaček, svářeček, případně jiných el. spotřebičů bez povolení vlastníka domu,

Čl. 10

TECHNICKÉ VYBAVENÍ BUDOVY

1. Technické vybavení budovy (výtahy, pračky, telefony, ústř. topení a pod.) může uživatel najatého objektu užívat podle smluvních nebo zákonných podmínek a dodržuje-li příslušné provozní podmínky.

2. Zneužívat technické vybavení budovy není dovoleno.

3. Přístup na střechy a terasy povoluje vlastník domu.

Čl. 11

KOMÍNOVÁ DVÍRKA, UZÁVĚRY VODY A PODOBNÁ ZAŘÍZENÍ

Komínová dvířka, pokud jsou ve společných prostorách, musí být vždy volně přístupná, rovněž tak hlavní uzávěry vody a plynu, kanalizační čistící otvory a jiná podobná zařízení. Jsou-li tato zařízení v místnostech přidělovaných k výhradnímu užívání určitého uživatele, musí být učiněna taková opatření, aby k nim byl v případě nutnosti přístup.

Čl. 12

KLID V DOMĚ

1. Uživatelé nájemního objektu jsou povinni chovat se po celý den tak, aby bez oprávněného důvodu neobtěžovali sousedy nadměrným hlukem.

2. Právo na nerušený odpočinek vyžaduje, aby bylo v domě od 1. IV. do 30. IX. od 22 hodin do 6 hodin a v době od 1. X. do 31. III. od 21 hodin do 6 hodin zabráněno jakémukoli hluku. Není proto dovoleno v této době hrát na hudební nástroje, zpívat, hlasitě se bavit a vůbec vykonávat jakoukoliv činnost, ze které vzniká hluk.

3. Pro provozní místnosti (hostince, zábavní místnosti, výroby, dílny apod.) platí, pokud jde o obtěžování sousedů hlukem, výpary, prachem a pod., zvláštní předpis.

4. V denní době je nutno, aby nájemníci respektovali potřebu klidu sousedů, zejména jde-li o nemocné nebo o osoby s noční pracovní dobou.

5. Pokud jsou v blízkosti obytných domů zřízena dětská hřiště, mohou být užívána dětmi v létě od 6 do 20 hodin, v zimě od 8 do 18 hod.

Čl. 13

UZAVÍRÁNÍ A OTVÍRÁNÍ DOMŮ

1. Větší nájemní domy jsou otevřeny v době od 1. dubna do 30. září od 6 do 22 hodin, v době od 1. října do 31. března od 6 do 21 hodin. Po uzavírací hodině je každý uživatel bytu povinen zamknout domovní dveře.

2. Vlastník domu je povinen učinit opatření, aby byl na požádání umožněn přístup do domu i v době, kdy je dům uzavřen. Proto má být opatřen zvonky, vedoucími do bytu uživatele.

Čl. 14

OSVĚTLOVÁNÍ DOMU

Pokud je dům otevřen, osvětlují se hospodárně všechny vchody, schody, společné chodby a podle potřeby též přístupy k domu, a to po setmění a před rozedněním, popř. i jindy, jsou-li temné.

Čl. 15

DOMÁCÍ ZVÍŘATA

Směrnice o chovu zvířat a jeho rozsahu stanoví zvláštní předpis.

Čl. 16

VYVĚŠOVÁNÍ A VYKLÁDÁNÍ VĚCÍ

1. V oknech a na balkonech obrácených do hlavních ulic a na náměstí není dovoleno vyvěšovat a vykládat peřiny, prádlo a jiné podobné předměty nebo předměty nečisté. Výslevně se zakazuje ve dnech státních svátků.

2. Květiny v oknech, na balkonech a pod., musí být zabezpečeny proti pádu. Je nepřipustné zalévat je tak, aby přelitá voda, promáčela zdi nebo stékala do nižších podlaží nebo na ulici, nebo způsobila jinou škodu.

Čl. 17

KLEPÁNÍ A ČISTĚNÍ PŘEDMĚTŮ

1. Koberce, rohožky, žíněnky, příkrývky, peřiny, čalouněný nábytek apod., mohou se vyklepávat pouze na místech k tomu určených, vzdálených ne nejvíce od oken obytných místností. Proster tím znečištěný musí uživatel nájemního objektu uvést ihned do pořádku. Je dovoleno klepání a kartáčování šetřů na balkonech obrácených do dvora. Shazovat jakékoliv předměty z balkonů, z oken nebo světlíků není dovoleno.

2. Není dovoleno čistit obuv na chodbách, schodištích, půdách a z oken, a to ani z oken světlíkových.

3. Vyklepávat koberce a jakékoliv předměty namísto místech k tomu určených je možno v pracovní dny od 7 do 20 hodin a ve dny pracovního klidu od 9 do 11 hodin. V den státního svátku je vyklepávání zakázáno.

Čl. 18

KLÍČE A JEJICH POUŽÍVÁNÍ

1. Klíče od domovních dveří propůjčuje vlastník domu a to jen osobám v domě bydlícím. Každý uživatel domovního klíče je povinen v době, kdy má být dům uzavřen, za sebou zamknout.

2. Klíče od uzamykatelných společných prostor, jsou uloženy u vlastníka (správce) domu nebo u osoby jím pověřené, aby byly snadno dosažitelné.

3. Každý uživatel bytu má právo na dva klíče od hlavních vstupních dveří do domu (kde je umístěno čp.) a do bytu a na jeden klíč ke každým dveřím v najatém objektu. Náhradní klíče ke dveřím místnosti najatého objektu může si nájemník opatřit na svůj náklad a při vystěhování bytu náhradní klíče bez náhrady odevzdat.

Čl. 19

RUČENÍ ZA ŠKODY

Uživatel objektu (bytu) ručí za veškerou škodu, která nastala jeho zaviněním nebo přičiněním. Zejména odpovídá za škody, které nastaly nedodržováním ustanovení tohoto domovního řádu. Za škody způsobené nezletilými dětmi odpovídají osoby, které jsou povinny mít nad nimi dohled.

Čl. 20

VŠEOBECNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Vlastník (správce) domu je povinen tento domovní řád na světlém místě přístupném všem obyvatelům domu vyvěsit, pokud možno u hlavního vchodu domu.

Domovní řád splní své poslání, budou-li jej obyvatelé ve všech domech dodržovat dobrovolně a uvědoměleou ukázněností, jako ochranu dobrého občanského soužití. Proto je úkolem domovních komisí (domovního důvěrníka) vést občany k dodržování domovního řádu.

Porušování tohoto domovního řádu může být stíháno jako přestupek podle zákona č. 60/61 Sb. o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, pokud nepůjde o přečin nebo trestný čin. Podle platných předpisů může soud zrušit právo užívat byt, jestliže uživatel nebo ti, kdož s ním bydlí, porušují hrubě zásady socialistického soužití nebo uživatel hrubě porušuje své povinnosti.

Tento domovní řád nabývá účinnosti dnem 1. března 1984.

Tímto dnem se ruší dosavadní domovní řád.

Olga Srněnská, v.r.
tajemnice MNV

Zdeněk Gerža, v.p.
předseda MNV

Akce MNV v Liptále v roce 1984

I. INVESTICE

1. TVRD - a/ kanalizace a točna Sadová - dokončení cca 100.000
b/ přípojka NN pro RD ve středu obce - příprava projektové dokumentace FN 100 - 150.000 Kčs
/ z toho cca 20.000,-Kčs v roce 1984/

II. NEINVESTICE

1. Opravy a údržba

- a/ oprava střechy požárního domu - výměna střešní krytiny za hliník - FN 25.000 Kčs
b/ dokončení interiéru zasedací místnosti MNV FN 25.000 Kčs
c/ oprava budovy čp. 81 MNV pro služby FN 150.000 Kčs
d/ terenní úpravy u MŠ+topení mateřské školy a ventilace FN 250 - 350.000 Kčs
e/ úprava střechy MNV FN 10.000 Kčs
f/ oprava cesty Kopřivná + Hluboké FN 90.000 Kčs
g/ dokončení oprav mostů - dolansko "U Matějů", "U Sládečků", Kopřivné FN 40.000 Kčs
h/ oprava tělocvičny pro zdravot.zařízení zprac.projekt.dokument.DRUPOS Brno FN 150.000 Kčs
ch/ zatravnění hřiště pro ZŠ FN 20.000 Kčs
i/ ZŠ - oprava střechy, spojovací chodby, stravovací pavilon FN 70.000 Kčs
j/ oprava podlahy v prodejně textilu

III. ASANACE A VÝKUP

- výkup rodinného domku čp. 83 u tělocvičny
- asanace rodinného domku čp. 79 u MŠ - přidělení bytu

IV. SLUŽBY

- oprava budovy čp. 81
- výstavba kolumbaria na hřbitově - příprava projektové dokumentace pro r.1984 - 85.

Branné akce v obci v roce 1984

Měsíc	druh akce	organizace
leden	1. Branný závod lyžařů "Okolo Liptálu" 2. Přednáška ČSČK 3. Beseda s branci	TJ ČSČK SPOZ, JSBVO
únor	1. II. ročník bran. závodu Š. Kováře 2. Školení řidičů 3. Školení SPO v branné výchově 4. Školní závod branné zdatnosti 5. Beseda se členy LM	TJ, ZŠ SVAZARM SPO ZŠ, SVAZARM ZŠ, LM
březen	1. Politické školení obyvatelstva 3x 2. Školení členů SPO "měsíc pož. ochrany" 3. Přednáška ČSČK 4. Přebor Liptálu ve střelbě ze vzduchovky 5. Přednáška pro občany o Požár. ochr.	JSBVO SPO ČSČK SVAZARM SPO
duben	1. Přebor Liptálu ve střelbě ze stand. malorážky 2. Kurs dopravní výchovy 3. Branná soutěž "Partyzánský samopal"	SVAZARM MS ZŠ
květen	1. Dukelský závod branné zdatnosti 2. Přebor modelů a radioamatérů 3. Branná soutěž "Memoriál J. Daně" 4. Branná soutěž TJ - přechod	ZŠ, SVAZARM SVAZARM ZŠ, LM TJ
červen	1. Klubová soutěž letec. modelů A1, A2 2. Branná soutěž s oslavou MDD 3. Poplachové cvičení SPO + ČSČK	SVAZARM ZŠ SPO, ČSČK
červenec	1. Polní den - celostátní soutěž radistů 2. Praktické poplachové cvičení VD Lipta, JZD, SPO a MNV	SVAZARM MNV
srpen	1. Pohárová soutěž R MNV 7. ročník 2. Branně-turistická akce "Českým hájem" 3. Oslavy SNP - účast na celosvět. závodě amatérů	SPO TJ, VD LIPTA MNV
září	1. Střelecké závody 2. Turistická branná akce - přechod 3. Střelba z malorážky 4. Školení řidičů, zdravotní výchova 5. Praktické školení CO 2x	ZŠ, SVAZARM TJ, SVAZARM SVAZARM, MS ČSČK JSBVO
říjen	1. Preventivní prohlídky SPO v RD a ostatních objektech 2. Praktické školení CO 2x 3. Memoriál M. Cedidly 4. Plavecký výcvik žáků ZŠ 5. Beseda s vojáky ze zálohy a beseda s absolventy voj. škol	SPO JSBVO ZŠ, SVAZARM ZŠ MNV, ZŠ
listopad	1. Plavecký výcvik žáků ZŠ 2. Školení řidičů amatérů 3. Přednáška - Boj proti kriminalitě	ZŠ SVAZARM ČSČK
prosinec	1. Školení zaměstnanců ZŠ a provoz. služeb 2. Turistický branný sraz Vartovna 84	MNV TJ

předseda komise JSBVO v Liptálu
Hrbáček Frant. v.r.

Ze školské komise

Na začátku školního roku navštěvovalo ZŠ v Liptále 218 žáků - počet opět o 9 menší než na začátku minulého školního roku. Počet žáků školy se v průběhu pololetí nezměnil: 116 žáků navštěvuje I. stupeň školy a 102 žáci jsou na II. stupni. Z celkového počtu žáků je 145 místních, ostatní dojíždí ze Lhoty nebo ze Vsetína - 3 žáci. Žáci jsou rozděleni do 8 tříd - nejmenší počet žáků je v 1. třídě - 21, největší ve 4. třídě - 33 žáci. Na škole vyučuje 9 učitelů, zástupce ředitele a ředitel školy. Školní družinu vede jedna vychovatelka. Provoz školy po stránce hospodářské zajišťuje jeden školník a 4 uklízečky.

Důležitou a dnes již tradiční akcí proletářské výchovy je na naší škole družba se slovenskou školou v Plavči. Návštěva celého pedagogického sboru v listopadu 1983 na ZŠ Plaveč zanechala v každém z účastníků celou řadu pěkných vzpomínek. Seznámili se s prací slovenských kolegů, vyměnili si pracovní zkušenosti a získali v tamějších učitelích opravdové přátele. Tyto příjemné stránky dávají zapomenout na celou řadu problémů spojených se zajišťováním družebních akcí, a to především potíže finanční a dopravní. Hlavní družební akcí se stává výměnný letní pionýrský tábor. V letošním roce je naplánován na začátek letních prázdnin s počtem asi 30 dětí. Počet dětí je dán kapacitou autobusu, který děti přiváží a odváží.

Veřejně prospěšná práce spočívala v údržbě školního areálu, odpracování brigádnických hodin na budově MŠ a lékařské stanice. Mnozí pedagogičtí pracovníci dokázali, že se nestydí přiložit ruku k dílu. Na některých akcích se zúčastňovali také žáci naší školy, kteří odpracovali 780 hodin, což činí průměrně 2,5 hod na 1 žáka. Zaměstnanci školy pak odpracovali asi 800 brigádnických hodin, průměrně 40 hod na 1 zaměstnance. V uvedených brigádnických hodinách byly vytvořeny závažné hodnoty. Stále se však nedaří vést děti k tomu, aby zájem a starost o školu a její okolí se stalo přímo jim vlastní a samozřejmé.

Do oblasti veřejně prospěšné práce patří i sběrové akce. V minulosti byla naše škola velmi úspěšná ve sběru a patřila k nejlepším v okrese. Za minulý kalendářní rok bylo našimi žáky nasbíráno celkem 8 637 kg odpadových hmot, 145,75 kg léčivek a 574,50 kg šípků. Nasbíraný materiál představuje průměrně 70 Kčs na 1 žáka školy. Všechny hodnoty jsou i podstatně vyšší než v loňském roce /loni léčivek 122 kg/. Neproběhla tradiční sběrová akce PO, která by výsledek jistě zvýšila, protože potřebné prostory školy byly malovány a podle dohody sběrová akce PO proběhne na jaře. Sběr odpadových surovin a léčivek dobře vede soudruh učitel Marek. Ve škole je instalována přehledná tabule sběru, jsou vyhodnocovány třídy i jednotlivci podle množství sběru. Nejlepším sběračem loňského roku se stal žák 7. tř. Vladislav Bělíček, který odevzdal léčivé rostliny v celkové hodnotě 1 015,40 Kčs. Nejlepší ve sběru odpadových surovin se stala 4. tř. s hodnotou 1 513,- Kčs. Nejlepší ve sběru šípků byla 2. třída, 125,4 kg.

Významným pomocníkem školy ve výchově je PO SSM. PS při naší škole má 208 pionýrů, z nichž 181 je žáky naší školy, tj. 87% žáků školy. Pionýři jsou rozděleni do 9 oddílů. Zajištění odpovědných vedoucích se setkala se značnými obtížemi, přesto, že se vedení školy i PS obrátilo se žádostí na patronátní závod i na prakticky všechny složky NF. Počet vedoucích byl doplněn některými učiteli a v podstatě je dostačující. Zůstává však i nadále aktuální otázka kvality a vhodnosti pionýrských vedoucích a z toho pak vyplývá nedostatek oddílů se zájmovým zaměřením. Z celkového počtu 11 oddílů jsou pouze dva zájmové, a to požární a fotografický. Nedostatkem v práci PO je také skutečnost, že pionýři nemají klubovnu. Scházejí se v prostorách

školy, především ve třídách, což způsobuje provozní problémy a není vhodné ani pro vlastní práci oddílů. Je proto nutné v dalším období řešit dva problémy: získání dalších vhodných vedoucích zájmových oddílů a prostoru pro pionýrskou klubovnu.

Škola nemá závažnějších problémů schováním žáků. Přesto i zde se objevují problémy, mezi ně patří i chování žáků mimo školu, například na autobusových zastávkách, v dopravních prostředcích, na ulici. Bylo by žádoucí, aby k odstranění těchto nedostatků přispěla i veřejnost, aby neměli lidé neukázněné žáky mlčky nebo mírným pokýváním hlavy. Ne vždy je totiž nablízku učitel, který se nebojí dítě pokárat a jeho chování usměrnit.

Mimo PC pracují někteří žáci v modelářském kroužku Svazarmu, v oddílech TJ Start Lipta Liptál, v národopisném souboru Malá Lipta. Jazykovou školu navštěvuje 10 žáků, LŠU 5 žáků, TJ 13 žáků, Malou Liptu 37 žáků. V 1. pololetí se 31 žáků účastnilo přeboru školy ve stolním tenisu, 6 žáků oresní soutěže poháru olympijských nadějí, 8 žáků okrskového kola ve stolním tenisu, 48 žáků školního kola soutěže ve šplhu, okrskového kola se účastnilo 14 žáků, školního kola ve vybíjené 44 žáci, okrskového kola 24 žáci. Mezi další soutěže patří Puškinův památník, ve školním kole se utkalo 42 žáků, okrskového kola se zúčastnili 4 žáci a přivezli umístění na pěkném 5. místě. Na soutěž O zemi, kde zítra již znamená včera, se připravilo 30 žáků. Olympiády v českém jazyce se na naší škole účastnilo 29 žáků, v okresním kole byli 2 žáci. Školního kola v recitaci se zúčastnilo 36 žáků.

M. Sušňová
předsedkyně škol. komise

Nová prodejní doba

v prodejně potravin DOLANSKO

pondělí	7,30 - 12,30 hod	15,00 - 17,30 hod
úterý	7,30 - 12,30 hod	15,00 - 17,30 hod
středa	7,30 - 12,30 hod	15,00 - 17,30 hod
čtvrtek	7,30 - 12,30 hod	15,00 - 17,30 hod
pátek	7,30 - 12,30 hod	15,00 - 17,30 hod
sobota	6,00 - 11,00 hod	

Ordinační hodiny

obvodního lékaře MUDr. Chmelaře

úterý 11,00 - 12,45 hod

čtvrtek 7,00 - 8,45 hod

Od 1.3.1984 je již v provozu při obvodním i dětském oddělení LÉKARNA!

Holičství-kadeřnictví

provozní doba

pondělí	zavřeno
úterý	12,00 - 19,00 hod
středa	5,30 - 16,00 hod
čtvrtek	5,30 - 16,00 hod
pátek	12,00 - 19,00 hod
sobota	6,00 - 12,30 hod

DANĚ A POPLATKY

Daň z příjmu obyvatelstva

Příjmy občanů z roku 1983, které přísluší zdanění, se budou zdaňovat dvojnásobem:

- 1/Příjmy z poskytování prací a služeb občanům na základě povolení NV podle vládního nařízení č. 154/1982 Sb. se zdaní odděleně od ostatních příjmů v případě, že budou menší než 6 000,- Kčs /tzn. dosažený hrubý příjem/. Do této výše jsou od daně z příjmu osvobozeny /myslí se dosažený hrubý příjem/.
- 2/Všechny ostatní příjmy občanů se zdaní podle dosud platného zákona č. 145/1961 Sb., tzn., že podléhají zdanění od částky 400,- Kčs.

Vyzýváme ty občany, kteří ještě nepodali přiznání o dani z příjmu, aby tak učinili nejpozději do 15.3.1984!

Daň z příjmu občanů ze zemědělské výroby /daň zemědělská/

Pro osvobození od daně zemědělské je i pro rok 1984 hlavní podmínkou především potvrzení zaměstnavatele. Pokud bylo toto potvrzení předloženo již v minulých dvou letech, pokud občan nezměnil zaměstnavatele, bude postačovat NV stávající potvrzení, které již má ve své evidenci.

- Poplatníky této daně budou v roce 1984 tito občané:
- a/provozující zemědělskou výrobu jako hlavní činnost /JHR/
 - b/provozující zemědělskou výrobu s využitím cizí námezdní síly
 - c/provozující zemědělskou výrobu na pozemcích přenechaných jiným občanům k užívání
 - d/zabývající se zhodnocováním zemědělské výroby

Přiznání k této dani je třeba předložit MNV v Liptále nejpozději do 30.3.1984.

Hřbitovní poplatky

1. Propůjčení prvního místa pro hrob nebo urnu v zemi /první zakoupení/ na dobu 10 let /bez ohledu na věk zemřelého/40,- Kčs
2. Obnova užívaného práva na 1 místo pro hrob nebo urnu na dobu 10 let ...80,- Kčs
3. Propůjčení místa k postavení hrobky /vyzděné/ na každý započatý 1 m² na dobu 10 let ...250,- Kčs
4. Obnova užívaného práva na místo, kde je již postavena hrobka za každý 1 započatý 1 m² na dobu 10 let ...60,- Kčs.

Vyzýváme ty občany, kteří ještě dluží MNV hřbitovní poplatky, aby je zaplatili co nejdříve.

H. Klesková

RŮZNÉ

Kurs pletení košů

kdo má zájem se tohoto kurzu zúčastnit, ať se přihlásí na MNV do konce března 84! podat za nejpozději do 31.5.1984!

Čistota

našich čekáren je záležitostí nás všech! Dbejme, aby napomáhaly pěknému vzhledu naší obce!

Uzávěrka Zpravodaje - jeho příštího čísla - 31.5.84!

Plnění zemědělských dodávek

Dle rozpisu státního plánu odborem zemědělským ONV ve Vsetíně byl pro naši obec stanoven úkol na rok 1983 pro JHR dodat 57.000 l mléka a 200 q masa.

Zemědělská komise pak rozepsala diferencovaně stanovený úkol jednotlivým zemědělcům s přihlédnutím k jejich možnostem (paseky, přestárlí apod.). Dodávky byly smluvně zajišťovány za přítomnosti výkupčího z Masného kombinátu ve Valašském Meziříčí.

Smluvně byly zajištěny dodávky: 36.300 litrů mléka
114,5 q masa

K 31.12.1983 bylo JHR dodáno: 196,5 q masa tj. 98,2 % (úkolu)
47.952 litrů mléka tj. 84,2 % "

Nasmílované množství bylo překročeno u mléka o 32 %, u masa o 71,6%,

Dále bylo JHR dodáno 10 ks chovných březích jalovic a 18 ks telat. Z uvedeného přehledu se dá konstatovat, že plán dodávky mléka od JHR byl stanoven velmi vysoký, který vzhledem ke stáří mnoha JHR a jejich bydliště daleko od obce, nebylo možno splnit. Plán nákupu masa byl téměř splněn. Do stanoveného množství 200 q chybělo dodat 3,5 q masa.

JZD Svornost hospodaří na výměře 1009 ha zemědělské půdy. Z toho je 469 ha orgná půda.

Na této výměře chová celkem 984 ks skotu
z toho 410 ks krav

Za rok 1983 bylo nadojeno na plánované množství 1.483.000 litrů 1.619.000 litrů, tj. o 136.000 litrů více. Průměrná užitkovost na 1 ks a den činila 10,54 litrů, tj. 3.847 litrů na dojnici za rok. V porovnání s předcházejícím rokem je průměrná dojivost na kus a den o 0,71 litrů vyšší, tj. o 259 litrů na dojnici a za rok.

Za rok 1983 bylo dodáno na plánované množství 133 tuny masa 147,3 t, tj. plnění 110,75 %.

Z toho společný chov JZD : plán 110 tun
skutečnost 110 tun

Záhumenkáři: plán 23 tun masa mléka? plán 50.000 litrů
skut. 37,3 t " skut. 75.000 "

Nákup zemědělských výrobků

Na naši obec byl přidělen plán v nákupu mléka 45.000 litrů a v nákupu masa 200 q. Dohody byly uzavřeny se 40 JHR na dodávku 174,9 q masa a 39.100 litrů mléka. Dohody nebyly uzavřeny v plné výši, která byla stanovena ONV, protože převážná část zemědělců, s kterými byly tyto dohody uzavírány, jsou přestárlí důchodci, kteří většinou bydlí na vzdálených pasekách. Z těchto oblastí je svoz mléka ke směrnam velmi obtížný v letním období, v zimním období je úplně nemožný, zvláště pak pro starého člověka. Vysoký věk JHR zapříčinuje i to, že tito snižují své stavy, hlavně u jatečného dobytka a drží si třeba jen 1 krávu.

I když nebyly dohody uzavřeny na plán, který byl stanoven ONV, je přesto poklad, že naše ovec stanovený úkol v dodávce masa i mléka splní.

Požárníci varují

Nevypalujte suché traviny!

Vypalování má škodlivý vliv na množství a jakost travních porostů. Ochuzuje půdu, ničí užitečné ptactvo a jejich zvířenu. Oheň se přenáší, ohrožuje i vzdálené lesy, stohy a jiné objekty.

Poškozené hromosvody nechrání!

Prohlédněte a dejte včas opravit hromosvody! Předcházejte požárům, které způsobují blesky. Majetek, životy lidí a zvířat před bleskem chrání jen hromosvod bez závad!

Odstraňte prach, smetí a pavučiny!

Napomáhají vzniku a rychlému rozšíření požáru. Udržujte čistotu a pořádek ve stodolách, půdách, sklepích, kůlnách a na jiných pracovištích.

Pozor na pojistky!

Ochrání, jsou-li v dobrém stavu. Neopravujte je - připravujete tím požár. Nové pojistkové vložky mějte vždy po ruce.

Prohlédněte komíny!

Jen komín hladce omítnutý, zděný z plných cihel je bezpečný. Jiskry proniknou nepatrnou spárou a ohrožují stavení. Porušené zdivo dejte včas opravit.

Chraňte děti před požáry!

Děti způsobují nejvíce požárů - je to vinou dospělých. Ukrývejte před nimi zápalky, zabraňte neštěstím! Zamezte přístup do objektů, které děti vyhledávají k nebezpečným hrám.

Kuřáci buďte opatrní!

Neodhazujte oharky cigaret ani zápalek. Nekuřte v prostorách požárně nebezpečných - na půdách, ve stodolách, ve skladištích apod.

Co dělat při vzniku požáru?

Naučte se používat všech vhodných hasebních prostředků! Seznamte se, jak vyhlásit požární poplach a přivolat pomoc!

Požárníci informují

Naše organizace čítá 90 členů, z toho 20 žen. Navíc máme 16 mladých požárníků. V minulém roce opustili naše řady dva nejstarší členové Jan Juřica a Jan Šimek. Jan Šimek byl členem SPO 52 let a Juřica 59 let. Oba byli ve své době významnými funkcionáři. V lednu jsme se rozloučili s dalším našim členem Břetislavem Zychou. Čest jejich památce!

Hlavním úkolem dobrovolných požárníků je pomáhat Místnímu národnímu výboru na úseku požární ochrany, a to jak v předcházení požárů, tak při jejich likvidaci ale i při plnění volebního programu MNV NF. V naší ZO je kladen velký důraz na výchovu mladé generace.

Všechny úkoly, které jsme si pro rok 1983 vytýčili, i ty, které nám uložily nadřízené orgány, se nám podařilo splnit a v některých bodech i překročit. Preventivní prohlídky obytných domů a malých provozoven jsou prováděny každým rokem. Jejich majitelů jsou upozorňováni na případné závady, které prohlídková skupina zjistí a které by mohly zapříčinit vznik požáru.

Aby požární technika a zásahové družstvo byli vždy schopni akce, k tomu je třeba provádět školení členů a cvičení s technikou. Že je tomuto úkolu věnována velká pozornost, o tom svědčí to, že 34 členové jsou nositeli odznaku "Vzorný požárník III. stupně" a 12 "Vzorný pracovník II. stupně".

Devítičlenný kolektiv převzal v r. 1980 veškeré požární zařízení do socialistické péče. Je prováděna údržba techniky, drobná údržba a úklid v Požárním domě i v jeho okolí. Auto TATRA nám slouží už 25 let a terénní auto je také už starší, obě vyžadují mnoho času a práce při jejich údržbě. Tato činnost je pravidelně kontrolována nadřízenými orgány. Za dobré výsledky v této činnosti bylo kolektivu uděleno "Čestné uznání ÚV SPO ČSR" a jeho členům odznaky "Za socialistickou péči".

V soutěžích a na námětových cvičeních si členové zásahové jednotky ověřují, jak jsou k zásahu připraveni. V povinné obvodní soutěži v Jablůnce obsadili muži 5. místo a ženy ve své kategorii zvítězily. V krajské soutěži pak obsadily 5. místo. K tomu je třeba podotknout, že o pořadí rozhodují někdy i necelé sekundy. Dále se družstva zúčastnila soutěží v Pozděchově a v Domašově.

Každoročně organizujeme soutěž "O putovní pohár Rady MNV Liptál". V minulém roce proběhl již 6. ročník. Zúčastnilo se 12 družstev z okresů Vsetín, Přerov, Šumperk a Povážská Bystrica. Zvítězilo požární družstvo z Opatovic, okr. Přerov, naše družstvo bylo čtvrté.

Dále v naší obci proběhla soutěž závodních požárních sborů skláren z Čech a Moravy. Bylo upřesněno námětové cvičení v prostoru VD Lipta za účasti zástupců MNV, VD Lipta a JZD Svornost. Byla zde zkoušena účinnost hydrantů, napájených z vodní nádrže. Další noční námětové cvičení celého vsetínského okrsku bylo provedeno v horní části obce, kde byla zkoušena dálková doprava vody od Spice pod Hranice.

V uplynulém roce vznikl velký požár hospodářské usedlosti č. 17. Podle vyjádření odborníků vznikl od vadného komínu.

Šestnáct mladých požárníků je zapojeno do celostátní soutěže "Plámen". K soutěžím se připravují na pravidelných schůzkách, kde se učí požárníckým a branným prvkům. V dubnu na srazu Mladých požárníků obsadili 6. místo ze 40 družstev. Podzimního srazu se zúčastnila dvě družstva a umístila se na 4. a 11. místě. Toto je jen část činnosti a výsledků organizace za minulý rok.

Za dosaženými výsledky je nutno vidět usilovnou práci většiny členů, zejména však členů omlazeného výboru, který se prakticky v uplynulém roce rozbíhal a získával zkušenosti. Je však třeba vyzvednout také dobrou spolupráci a pomoc nadřízených orgánů, MNV, MV NF, a OV SPO a složek NF, zejména VD LIPTA, JZD Svornost, TJ. START, SVAZARM, ČSČK a dalších. Za jejich pomoc a spolupráci všem děkujeme. Děkujeme také všem našim občanům za přízen, podporu a za zájem o naši práci.

J. Mrnušík v.r.

Severomoravské energetické závody, n.p. Ostrava, Rozvodný závod
Valašské Meziříčí

o z n a m u j í

Severomoravské energetické závody, n.p. Rozvodný závod ve Valašském Meziříčí vyzývá všechny majitele ovocných sadů a zahrad o provedení okleštění ovocných a okrasných stromů v místech, kde prochází vedení nízkého napětí. Upozorňujeme, že větve stromů musí být od vodičů vedení vzdáleny na všechny strany nejméně 1 m a to z důvodu bezporuchového provozu sítě, snížení ztrát v síti a bezpečnosti osob.

V případě, kdyby při oklešťování stromů vyvstalo nebezpečí pádu větví na vodiče vedení, požádejte předem o provedení vypnutí vedení naší nejbližší obvodovou služebnu. Vypnutí vedení bude provedeno na náklad SME.

Tam, kde nebude tato práce provedena majitelem, bude to provedeno zaměstnanci SME, ale upozorňujeme, že v řadách svých zaměstnanců nemáme zahradníky, takže ořezávka bude provedena neodborně. Abychom předešli stížnostem z řad majitelů zahrad, žádáme splnění našeho požadavku. Začátek prací bude oznámen obvyklým způsobem.

Ořezávky a kácení stromů podél vedení vysokého napětí budou prováděny pouze zaměstnanci SME, neb při této práci vyvstává zvýšené nebezpečí úrazu.

Nejbližší obvodová služebna SME MPS Vsetín, Tel. č. 4630

Tělovýchova v obci

TJ Start Lipta Liptál zahájila svou činnost výroční členskou schůzí, na které bylo hodnoceno uplynulé období r. 1983. Činnost TJ probíhá v oddíle kopané, oddílu šachů, odboru ZRTV a odboru turistiky.

TJ Start Lipta Liptál řídí svou činnost na základě plánu činnosti, který je rozpracován na jednotlivé oddíly a odbory.

Na úseku masově-politické práce:

1. uzavřen závazek na počest 40. výročí SNP
2. od 1.1.1984 se zapojilo do soutěže Vzorný oddíl
 - oddíl kopané muži, dorost, žáci
 - odbor ZRTV

Oddíl kopané zahájil po zimní přestávce od 1.1.1984 svou činnost v tělocvičně ZŠ v Liptále a dále organizuje přátelská utkání na hřištích soupeřů. Příprava na jarní mistrovskou soutěž probíhá pod vedením trenérů:

- muži Šmigura Jaroslav trenér I. tř.
- dorost Frýdl Karel " III. tř.
- žáci Fendrych Jaroslav "; IV. tř.

Oddíl šachů je zapojen v náborové soutěži, kterou organizuje OV ČSTV Vsetín.

Odbor turistiky pracuje pod vedením s. Hrbáčka Petra a dosahuje velmi dobrých výsledků. V soutěži o titul Vzorný odbor požádal na základě vyhodnocení závazku o udělení titulu Vzorný oddíl - odbor II. stupně. Dle informací na OV ČSTV tento titul bude udělen v měsíci březnu.

V rámci své činnosti v r. 1984 uspořádal IV. ročník lyžařských závodů "O pohár Štěpána Kováře za účasti školní mládeže. Vítězem se stal Mikulec Pavel, Vsetín-Lhota. Dále proběhly závody v lyžování okolo Liptálu na 20 km - vítěz Zetocha Josef TJ Kněhyně, druhé místo Drienovský TJ Velké Karlovice, třetí místo Frýdl Josef TJ Start Lipta Liptál. Uvedený odbor dále organizuje pro liptálské občany přednášky s diapozitivy. V rámci patronátního závodu VD Lipta Liptál jest plánován zájezd v jarních měsících jak pro zaměstnance VD Lipta, tak pro členy TJ. Termín bude včas oznámen plakáty.

Odbor ZRTV provádí svou činnost v zimních měsících v tělocvičně pod vedením s. Běhulové Heleny. Činnost je zaměřena na pohybové cvičení jak pro mladší ženy, tak pro starší. Cvičení probíhá každou středu od 19,30 hod do 21,00 hod. Přes veškeré podmínky, které má odbor pro svou činnost - tělocvična s ústř. vytápěním, šatna, sprchy s teplou a studenou vodou a materiální a finanční zajištění, zúčastňuje se tohoto cvičení velmi málo žen. Odbor ZRTV zajišťuje ve spolupráci s OV ČSTV také vyškolení cvičitelů, kterého se zúčastnily ve dnech 2.3. - 4.3.1984:

Smilková Jitka, Matošková Alena, Geržová Jana.
Výbor TJ a výbor Odboru ZRTV zve touto cestou všechny liptálské ženy bez rozdílu věku: "Přijďte si zacvičit!"

V MV NF byla TJ Start Lipta Liptál hodnocena za uplynulé období jako jedna z nejlepších složek za účast na brigádách, byla také odměněna diplomem. Zároveň byla velmi dobře hodnocena činnost poslanců MNV z řad TJ a to Výchopna Josefa, Sušnové Miroslavy a Gevendové Marty. Uvedení poslanci se aktivně zapojují do činnosti jak TJ tak i MNV a NF.

VARTOVNA - GERLACH

Turistika v Liptále již několik let není pouhým pojmem, ale pro jejich příznivce znamená především mnoho krásných chvil strávených v divoké přírodě vysokých hor, v peřejích našich řek či běžecké stopě dlouhých zasněžených plání. Tradičně se s organizátory setkává hlavně liptálská mládež na sportovních a kulturních akcích. Tento podíl na rozvoji tělovýchovy v obci potvrzuje v letošním roce i obhájení titulu "Vzorný turista II. stupně".

Některé náročnější akce pořádá odbor ve spolupráci s jinými turistickými odbory z okolí. Tak to bylo také při organizování loňské dovolenkové akce: Expedice Vartovna - Gerlach po hřebenech. Již sám název prozrazuje, že šlo o náročný přechod s překonáváním mnoha horských pásem od Javorníků přes Kysucké Beskydy, Malou Fatru, Oravskou Maguru, celý dlouhý hřeben Západních Tater /Roháčů/ a části Vysokých Tater až po samotný Gerlachovský štít. To, že na vrcholu Gerlachovského štítu stanulo 5členná výprava, což byla polovina expedice, znamená rozhodně velký úspěch, kterému nemůže uhrat ani skutečnost, že v nepříznivém počasí vynechali účastníci expedice část východního hřebenu Západních Tater. Celý průběh akce v jednotlivých etapách zachytil expediční deník výpravy s živým líčením mnoha veselých i krušných zážitků jednotlivých účastníků.

Z rozsáhlého vyprávění vybíráme úvodní slovo a první den expedice na trase Vartovna - Kasárna

Pomalou končila jedna krásná zámňá neděle. U stolu na Portáši jich sedělo pět, odpočívali po celodenní běžkové túře, čaj už jim nechutnal a na rum už neměli. Dlouhý den prozrazoval blízký příchod jara, a tak se plánovalo. Zde asi poprvé bylo vysloveno to neuvěřené bláznovství o uskutečnění expedice Vartovna - Gerlach.

První den expedice

Pak byla sobota 23.7.1983 a na Vartovně se jich sešlo deset. Patnácti - dvaceti kilogramové krosny a batohy svědčily o tom, že toto bláznovství vzali všichni vážně. Michal, Nonza, Milan, Karlík z OT TJ Start Lipta Liptál vyhláželi na vrcholu netrpělivě kamarády ze Seninky - Karla, Slávu a druhého Karla. Z Leskovce pak přišel Mirek, Pavel a desítku doplnil Josef z Karolinky. Takže nezbytný vrcholový snímek a kalíšek, do pytlíku rodná prst z vlašského vrcholu a jde se.

V Polance křížíme šňůru dovolenkových aut. Míří na Slovensko k Tatrám, za oknem mají nálepku DDR a budou tam hruba za 5 hodin. My však asi za 10 dnů, pokud překonáme trasu v délce 240 kilometrů s převýšením 13.500 metrů. S touto představou lehce můžeme civilizaci v Polance, kolem vody do Lužné a Luženkami po Radišově.

"Mucala našel hřib, úplně naráz v prostředku cesty".
"Zapráskání" v malinových plantážích můžeme míjíme Radišově, a tak první svačinka může být u rozcestníku na Pulčiny. V sevření malin se dále prodíráme na Makytu /922 m n/m/, kde jsou ošetřeny první puchýře, hlásí se známky únavy a "řeší" se zápis do vrcholové knihy, svým textem jistě ojedinělý. Studánka pod Makytou vlévá nové síly, ale i Mucalovo vtipné povzbuzení, které zde hojně roznívá.

V malinové záplavě nás sem tam šlehne po hoště, lýtku kopřiva, která je najednou nějak moc žahavá ... Jak by ne, když v malině je vosí roj, který byl předními vydrážděn a ti zadní to pěkně schytali.

Takže je chvilku "zrychlený přesun" a rázem jsme v Papajském sedle kde si Karlík odlehčuje od dobré domácí halůzkové. Po kratičké přestávce volíme raději lesní traversovou cestu pod Kohůtku, než divoký malinový hřeben Černanské Kyčery. S výhledy na Čertov se dostaneme mezi "šneky" na silnici vedoucí na Portáš. Zde se konečně uhasí žízeň i hlad. Však je pořádný, neboť je už půl páté odpoledně, a tak hrná na uzené se zelím a navrch ještě klobásku a nástup na Javornický hřeben. O půl osmě jsme na Malém Javorníku. U Křížů na Zpracenci zapadá slůnko, takže už za tmy necházíme pramen vody před Kasárnama a hledáme první nocleh, ale civilizace a ruch na Kasárnách nám nezaručuje klidnou noc, a proto jdeme až na Butorky s vidinou známého travnatého lesního sedla. To je však posázeno po celé ploše kravskými lejny, tedy kravinci. Co asi říká CHKO Beskydy na devastaci okolí Velkého Javorníka a samotného vrcholu stádem o počtu asi 100 kusů?

Ve vysoké trávě u lesa je téměř útulno pro deset znavených těl, proto někteří sotva stihli "zajet" do spacáků. Zbytek při večerním hučení benzinových vařičů lamentuje o překonaných vzdálenostech, které v jejich hovorech narůstají až o 20 kilometrů.

"Ale kdepak kamarádi, jsou to jen 4 kilometry, které jsme dnes šli navíc oproti plánu, takže je to dnes celkem 44 kilometrů a 1.600 metrů převýšení".

"Tak dobrou noc, kamarádi!"

K.Cedidla

Školení občanů v POCO v roce 1984

Na základě Směrnice náčelníka CO ČSSR pro zabezpečení POCO v roce 1984 v souladu s Pokyny náčelníka CO okresu Vsetín, Plánu politicko-organizačního zabezpečení POCO v roce 84 a na základě rozhodnutí okresního aktivu pro POCO komise pro brannou výchovu Rady ONV Vsetín, je v naší obci v roce 1984 stanoveno proškolení občanů v těchto tématech a termínech:

1/vojensko-politické téma-"Varšavská smlouva-spolehlivá záštita míru a socialismu"

14.3.1984	- 13,00-15,00	v zasedací místnosti MNV
	15,00-17,00	"
28.3.1984	- 13,00-15,00	"
	15,00-17,00	"

2/Odborně-technické zaměstnání-"Jaderné zbraně, jejich použití a ochrana před nimi"

Termíny budou zveřejněny v dalších číslech Zpravodaje.

Tato školení jsou povinná pro důchodce, ženy v domácnosti, ženy na mateřské dovolené, JHR a pro pracovníky služeb v obci!

Náčelník CO obce Liptál

Z historie obce Liptál

Obec Liptál leží v nadmořské výšce 428 m asi 9 km jihozápadně od Vsetína směrem na Gottwaldov v kotlině, kterou ohraničují od severu Hostýnské vrchy s nejvyšším bodem katastru obce Chlévíska (640 m) a od jihu Vizovické vrchy. Obcí protéká potok Rokytenka, který odděluje obě horská pásma, jež se setkávají na sedle Pod hranicí. V roce 1980 měl Liptál 1429 obyvatel a 384 obývaných domů.

Liptál patří mezi starší obce okresu, neboť se připomíná již roku 1361 (Luptál). Ves byla součástí vsetínského panství, od roku 1666 se stal Liptál samostatným statkem. Roku 1846 obec obdržela právo konat trhy, jako tržní na městečko však povýšena nebyla. Původní název je odvozen z němčiny a znamená "milé údolí". V roce 1950 dostala obec nové jméno - Lipové. Tento název se neujal, a proto od roku 1955 byl znovu zaveden původní název Liptál.

Obec byla v minulosti obcí zemědělskou. Nedostatek pracovních příležitostí nutil liptálské obyvatelé vyjíždět za prací do blízkého i vzdáleného okolí.

Za předmnichovské republiky se scházeli někteří občané sympatizující s komunistickým hnutím. Ti pak v roce 1929 založili komunistickou bunku. Organizace KSČ byla v obci založena roku 1945.

Za nacistické okupace se řada občanů obce zapojila do ilegálního hnutí proti nacistům. První ilegální skupina Comandos vznikla již v roce 1942. Organizátorem byl hajný Václav Švehla (účastník vzpoury v boce Kotorské). Vydávala protifašistické letáky, později přišly na řadu sabotáže a pak otevřený partyzánský boj. Partyzánská činnost spadala do sféry působení 1. partyzánské brigády Jana Žižky. V brigádě působilo několik liptálských občanů a pasekáři se stali pomocníky partyzánů. Dne 20. prosince 1944 v Kopřivném byla vysazena zpravodajská skupina Bašinského v počtu sedmi osob (pamětní deska). V době okupace bylo zatčeno 67 osob, 40 jich byla za činnost vězněno a 7 občanů zahynulo. Obec byla osvobozena 4. května 1945 jednotkami 1. čs. armádního sboru. Již v březnu 1945 byl v obci vytvořen revoluční národní výbor. V roce 1977 byla odhalena pamětní deska příslušníkům 1.čs. partyzánské brigády Jana Žižky na hájence v Oboře. V horní části obce je zbudována pomník partyzánu J. Danovi a v dolní části obce pamětní deska M. Cedidlovi.

Po roce 1945 se stala obec Liptál vesnicí s celou řadou výstavných domů. V roce 1946 bylo založeno lidové výrobní družstvo Lipta, které vyrábí především dřevěné hračky, galanterní zboží, stylový lidový nábytek, zuberskou krajkou a výšivky. Kromě rozšíření výrobních provozů družstva Lipta byly v obci vybudovány nové komunikace, vodovod, tělovýchovný areál, kulturní areál v zámeckém parku, vodní protipožární nádrž, požární dům, prodejna Jednoty, středisko živočišné výroby JZD, bytovky pro pracovníky JZD, učitelské bytovky a další.

V roce 1958 bylo založeno JZD, které se od roku 1965 stalo velmi prosperujícím. Dnes je v Liptále sídlo JZD Svornost, které v roce 1974 vzniklo sloučením JZD Lhota u Vsetína, JZD Vsetín a JZD Liptál.

První škola vznikla v roce 1785 jako církevní (evangelická) a před rokem 1848 byly v obci dvě soukromé školy; k jejich zveřejnění došlo v roce 1870. Od roku 1924 byla při sirotčinci katolická měšťanská škola, občanská byla zřízena až po roce 1945, zprvu umístěná v budově zámku, později přemístěna do budovy někdejšího sirotčince, z něhož byla zřízena zvláštní škola internátní. Nová moderní budova základní školy byla vybudována v letech 1975 - 1977.

Mezi budovy, které jsou chráněnou památkou, patří místní barokní zámek, postavený kolem roku 1750, později upravený do empíru. Původně byla u něj obora a bažantnice. Ve zbytku parku v zámeckém areálu roste jeden ze šesti tisů na Valašsku.

K významným rodákům obce patří malíř a spiovatel Jan Kobzán (1901 - 1959). Tento dal v roce 1945 podnět ke vzniku lidového družstva Lipta a byl zakladatelem národopisného souboru LIPTA. Napsal také knihu místních pověstí O zbojníky a poklady. V parku před zámkem stojí pomník Jana Kobzáně, před budovou MNV socha zbojníka od akademického sochaře V. Rezníčka, liptálského rodáka.

Z knihy Okres Vsetín, vydalo OPS Vsetín 1983

TY MŇA A JÁ ŤA!

Strýc Zábora ořů dvěma volkama za humeniskami rolu, kúšček za Rožnovem, tajak coby ploským kameněm dohodil a štvrt hodiny doběhnul. Včera špetku sprchlo, zém sa kypří, hrudy sa vyvalujjú pod pluhem a kladů sa hore břuchem rovno podľa brázdy jak podľa tesarskej šnory, dyž sa tešů klády.

To sa strýcovi lúbí. Šak slunko mu dýše za režnú rozplázenú košulu na pleca, veď nemá vécej hábů na sobje enom ešče plátěné gatiska, tož řeci tajak do péla. Nad pluhem vznášajú sa skřiváci, písničkami prácu strýcovu velebjá, pod stránů a v mezách cvrkotajú cvrčci a z rozvalin u lesa cochvíla sa ozývá zezulka.

Strýc zaorává kolkaterú brázdu a úvraťami zahýbe k polní cestě, dyž v téj zahlédne, že sa k němu odkelsi s vrchu ubířů dva jacisi páni. Jeden nese jakúsi kabelu, druhý smýče pod pažů tři černé kyjaně ze skřínků na tluščím konci. Strýc ostává jak dyby nechťáci stát, popravujjú pluh a po ukrademky čuje, jak sa tí páni cosi radá, škerá sa, dujů do sebja jak do kađluba.

Přichodáci k němu volajú naňho: "Pomož Pámbů!" - "Já dašto Pámbů" - děkuje strýc. Páni ostanáci stát, zavádajú řeč se strýcem, že jak se má, co nového a desi-cosi. "A víte-i strýčku," povědá ten s brýlami, "že sa stěhujů duše ľudské po smrti do zvířacích těl?" - Strýc zabodnáci radlicu do role, připálá si fajku, po ukrademky očami pomrkuje a přehlédá ši pány, co to sú za jacisi a jak by sa nechumelilo rozvážno povědá: "Može byt, cosi v tem je, též na tem špekuliruju, dyť řeknáci tak rovnučké brazdy ešče sem neoral jak dnes kaj a tož sa ně uzdáva neinač, že tí volci nepřimířaja musá byt naozaj buď diometři nebo inžiníři..."

Páni sa už nemeškali, ten s kyjaňami drc do teho s brýlami a polohlasem povědá: "Poď, nechaj ho, ten umí, dušo, vécej, než orať z volkama." "A tož prý s Bohem ostávajte," volajú páni na strýca a trckem zdůvajú k Rožnovu na lokajku. Šak prý to sakryš byli naozaj inžiníři. Vymířali cosi u strýca Kantorka v Pasekách. Strýc Zábora pohnáci volky dal sa orať a povědá: "Ty mňa a já ťa!"

Povídka Josefa Osyky z knihy Valašský rok /psáno dle výslovnosti/

Velikonoce na Valašsku

Velikonční týden na Valašsku probíhal ve znamení čistění, bílení, uklízení všech domů a v přípravách na velikonční svátky. Velikonce jako hlavní svátky jara k sobě vázaly celou řadu obřadních přežitků. Jejich rozbořem došlo někteří badatelé k závěru, že s tímto obdobím se spojily i dřívější novoroční slavnosti našich slovanských předků.

K starým jarním obřadům náleží obchůzky mládeže s velikončními řehtačkami, které A. Václavík vyvozuje z dávných plužních slavností. Na Valašsku, zvláště v jeho jižní části, se do nedávné doby zachovávala organizace chlapců, kteří hrkání provozovali. Chlapci školního věku se k této slavnosti připravovali již po celé postní období. Celou organizaci "klepáčníků" vedli dva "páni"; stávali se jimi nejstarší chlapci, kteří se v minulých letech pravidelně o obyčejně účastnili. "Tragáčníci" začínali obchůzku s řehtačkami na Zelený čtvrtek a končili na Bílou sobotu. Obchůzky začínaly časně ráno, proto chlapci po celý čas spávali společně u svého vedoucího. Klepáčníci na Valašsku používali několik typů zvukových nástrojů; nejobvyklejší byly pojezdne tragače, ruční "valchy," a kladívkové "klepáče". Na Bílou sobotu vesnici obcházeli s kabalami a vybírali odměny. Ve Velkých Karlovicích zahrkali u domu a říkali!

Daj matičko, daj vajíčko za naše klepání,
co my sme sa naklepali chođa po klekání.

Hospodyně obdarovaly "klepáčníky" vajíčky nebo peněži. V Návojně chodili chlapci na Veliý pátek klepat do kostela a v sobotu vybírali dárky. Rozešli se po domech, u nichž koledovali:

Poslali nás naši páni,
abyste nám dali od klepání.

Ve Vlachovicích a Vlachově Lhotě odklepali chlapci v sobotu "do kostela" a pak klepali u jednotlivých domů, kde žádali o dary!

Prosím vás, tetičko, dajte mně vajíčko,
jedno lebo dvě, šak vám to neubude,
lebo dvě, lebo tři, šak nám to patří,
lebo tři, lebo čtyři, šak sme si to zaslůžili.

Získané dary si chlapci rozdělili mezi sebe. Dělení bylo výsadou "pánů", kteří se ponechali největší část odměny pro sebe. Kromě vajec dostávali "tratáčníci" sušené ovoce a pečivo a poměrně vysoké peněžní dary. Obchůzky "tragáčníků" žijí i v současných velikončních obyčejích i když zanikla jejich organizovanost a mnohde i obdarování.

Velký obřadní význam ve velikonční tradici měla voda. Všude na Valašsku se dochovaly představy o nadpřirozených vlastnostech velkopáteční potoční vody. Lidé se chodili umývat k řece buď o půlnoci nebo ráno před východem slunce, aby byli čerství a zdraví. Z týchž důvodů se k řekám vodil dobytek. Velkopáteční voda se používala i jako léčitelský prostředek. Kdo se v ní vykoupal nebo se v ní brodil, toho neměly bolet nohy. V Nedašově jsme zaznamenali vyprávění o ženě trpící závratí, která při brodění do řeky upadla, a tím se vyléčila. Podle rozšířeného vyprávění se voda o půlnoci na Velký pátek proměňovala ve víno. K vodě chodili v noci "tragáčníci" kteří v ní koupali i své klepáče a valchy. Obřadní účinek vody byl posilován jinými magickými praktikami.

Do vody, kterou brali domů, aby vykropili místnosti, nářadí a dobytek, házeli z těchto důvodů kovové peníze. Na Vizovicku vodou kropili dobytek, aby "nestřečkoval". Děvčata si zase ve vodě umývala vlasty, aby jim narostly dlouhé. S velkopátečním umýváním se spojoval i motiv magického spěchu, s nímž se setkáváme na Valašsku a po celém území východní Moravy. Mládež časně vstávala, aby byla brzy u řeky. Umocnění obřadního účinku vody se docilovalo i koupáním bez jakéhokoliv oděvu. Z počátku 19. století máme zprávu z vesnice Jasénky o tom, že nazí mládenci a děvčata běhávali pro velkopáteční vodu. Nahá mládež však běhávala k řekám ještě koncem minulého století. Podnes je rozšířen názor, že k řece se má chodit jen naboso.

Při velkopátečním umývání se říkaly modlitby, jichž křesťanský obsah navazuje na staré představy o vlastnostech vody.

Umy ňa voděnko čistá, která tečeš od Pána Krista
přes kořeni, přes kameni, umy ňa hříštné
stvoření.

Voděnko čistá, od Pána Krista,
kdo sa v ní umývá, posily nabývá.

Obřadnímu používání velkopáteční vody je zřejmě blízké i polévání vodou při velikonoční pomlázce.

V předvelikončních dnech se konal v některých vesnicích okolo Valašských Klobouk obyčej, v němž se magické působení přisuzovalo mravencům. Chlapci při obchůzce s řehtačkami házeli spícím děvčatům do lůžek mravence, prý aby byla po celý rok čilá. V Nedašově do nedávna dávali dospělí dětem a mládeži do postele mravence, aby tím pro ně zajistili zdraví a svěžest po celý rok.

Velký pátek se na Valašsku slavil jako významný svátek, zvláště v evangelických rodinách. Podle lidové tradice se nesmělo na Velký pátek orat a vůbec hýbat zemí. Pracovní zákazy mají v těchto případech křesťanskou motivaci, navazují však na podobné obřadní zákazy, jak je známe i z jiných výročních obyčejů. Naproti tomu zelený čtvrtek se pokládal za den, kdy bylo vhodné orat a sít, na Valašsku se tato tradice vázala k setbě hrachu. Obyvatelé evangelického vyznání v Hoštálkové světili Velký pátek jako největší církevní svátek v roce a zdržovali se veškeré pracovní činnosti. Někteří katoličtí hospodáři však v tento den prý "na zlost" jezdili do pole orat.

Velký pátek byl jedním z obřadních dnů v roce, kdy bylo možno podle tradice spatřit čarodějnice. Jde zřejmě o přežitky staré představy, že čarodějné konání se prozrazuje v den jarního úplňku. Na Vizovicku bylo rozšířeno vyprávění o čarodějnicích, které praly šaty na potoce, když před velikonočními umlkly zvony. Podle rozšířeného názoru dostávaly bosorky nebo strigy na Velký pátek zvláštní moc a mohly škodit lidem i dobytku. Proto se v tento den konaly v domech magické praktiky, které měly apotropajní ráz; lidé např. mazali kravám vemena medvědíím sádlem, aby dobytku neškodily čarodějnice. Vyhýbali se rovněž místům, kde podle jejich představy mohly čarodějnice uplatňovat své nadpřirozené schopnosti.

Okamžiku, kdy se na Bílou sobotu opět rozezněly zvony, lidé využívali i k obřadní akci, která měla pomoci zabezpečit úrodu ovoce. Obecně bylo rozšířeno třepání stromy, při čemž se také uplatňoval momeť spěchu. Protože zvonění bylo krátké, muselo se stromy třást rychle. V Nedašově se mělo do každé jabloně drcnout čelem, aby měla hodně jablek. Posilující moc, která měla zvyšovat úrodnost sadů, se přisuzovala i ohni. Na valašském Závřší pálili před východem slunce na Bílou sobotu trní a staré býlí, aby bylo hodně švestek. Na Bílou sobotu zapaloval kněz u kostela hranici, čemuž se říkalo "pálit jidáša". Ve Střelné se páлил oheň rovněž na hřbitově. Chlapci na něm ohřívávali lískové pruty, aby sluníčko hrálo jejich pole. Do ohně se vkládaly lískové nebo osikové hůlky, aby se plamen posvětil. Po zániku používání tohoto obřadního ohně se světila dřívka v kostele po mši. Lískové hůlky spolu s posvěcenými jíčovými raťolestmi se nosily do polí, kde měly chránit úrodu. Obřadní oheň se zažehoval křesáním, čímž měla být zvýšena jeho magická moc.

Při ranní mši na Bílou sobotu se světily potraviny, především pečivo, maso a vejce. Nejvýznamnějším obřadním jídlem velikonoce byla "babůvečka" nebo "babůvka", do níž se zapékala slanina a vajíčka. V Poteči jedli posvěcené pečivo před velikonočním obědem, aby prý ne onemocněli z masa po postním období. Po návratu z kostela se posvěcená vajíčka rozdělila všem členům rodiny a společně se jedla.

Zbytky skořápek se nesměly odhazovat a zvláště se po nich nesmělo šlapat, proto je např. ve Vysokém Poli házeli do studny. Na Rožnovsku se připravoval jako obřadní velikonoční pokrm "mazanec", do něhož se zapékala vajíčka, máslo a maso. Zbytky "mazance", zvláště kosti, lidé zastrkovali do krtčích nor. Mělo se tím zabránit krtkům v rytí země. Je však pravděpodobné, že obyčej byl pozůstatkem oběti, která byla určena zemřelým. Velikončnímu svěcení jídel a různých apotropajních předmětů přikládal lid značný význam ještě v nedávné době.

Potraviny se světily i o velikonoční neděli. Na Valašsku podobně jako v jiných oblastech moravsko-slovenského pomezí se s obřadním svěcením jídel spojil i motiv spěchu o závod o prvenství při návratu z kostela. Obřad ovšem známe i z mnoha dalších slovanských území. V Nedašově a ve Študlově pospíchali z kostela s posvěceným jídlem proto, že se věřilo, že kdo dřív přijde, bude dřív sklízet, bude mít brzy požaté. Starší žena v Nedašově vyprávěla, jak si povzdechla, když při spěchu z kostela nestačila mladším: "Ej, my skoro nepožnem, já už tak nemožu!" Kdo přišel první ze mše v Mirošově, vyprávělo se o něm, že bude časně chodit na pole. Velikonční závod o prvenství s posvěceným jídlem má obměny ve vánočních obyčejích, a to většinou na Boží narození nebo na Nový rok. Kdo se ze mše vrátil nejrychleji domů, měl mít podle rozšířeného názoru nejdříve zralé obilí a měl být první hotov se žněmi. Předbíhali se staří i mladí, kdo byl dřív doma, měl být celý rok "fryšský". Ve Velkých Karlovicích chtěl být každý doma první, aby byl první hotov s polní prací. O nejrychlejších mužích v tomto obřadním závodě se říkalo, že bude nejbystřejší hospodář. Ve Vysokém Poli měl být vítěz nejdříve hotov s jakoukoliv prací v poli, v Nedašově věřili, že se mu nejdříve napase dobytek. O nejrychlejších mládencích se říkalo, že bude dobrý pasák.

Závod o prvenství jako obřadní prvek se uplatňoval v mnoha lidových obřadech, např. při velkopátečním umývání. Ve Valašské Senici jezdili hospodáři na Bílou sobotu orat, při tom se předbíhali, který dřív vyjede z domu, což mělo ovlivnit úspěšnost práce.

Podobně se motiv prvenství uplatňoval při jarním výhonu dobytka. Základní složkou těchto obřadů je představa, že nejrychlejší člověk při výročním svátku může tuto vlastnost přenést i na nejruznější hospodářské činnosti. Magický moment však podle některých badatelů překryl původní obsah obřadu, který souvisel s představami o zemřelých.

Neobvyklou formou velikonočních obyčejů jsou obchůzky masek, jež se konaly v noci z velikonoční neděle na pondělí. Zily ještě v čtyřicátých letech ve Valašské Polánce, Lužné a v okolí Vsetína. Obchůzkám se říkalo "dudlačka", "dudlat", za "drdlat" nebo chodit "po cikánskéj". Skupinu obřadníků tvořili mládenci převlečení za cikány a cikánky. Masky nosily figuríny cikánat, chovaly je a znázorňovaly dětský pláč. Dostávaly od hospodářů dary, které jim posloužily k uspořádání hostiny. Název obyčeje je zřejmě odvozen z hry na "drmlé", kterou masky při obchůzce provozovaly, a z vyluzování tlumených zvuků rozechvíváním okenních tabulek napodobením cikánské mluvy. Masky cikánů zřejmě nahradily starší formy velikonočního koledování, které bylo podle Václavíkova názoru blízké koledám "klepáčníků" a voraček, připomínající běloruské "voločebnyje" obřady.

Velikonoční pomlázka se na Valašsku rozvinula do několika forem. Při kolektivních obchůzkách se uplatňovalo obřadní bití rostlinnými omlády, polévání vodou a obdarovávání vajíčky. Pomlázka se na Valašsku nazývá několika termíny, nejčastěji šmigrust, mrškačka, šlaháčka, mrškač. Hlavním prvkem obřadu bylo mrskání březovými, jalovcovými nebo vrbovými pruty, což mělo podle rozšířeného rčení zabránit "oprašivění" a vůbec kožním chorobám. Ve Velkých Karlovicích chodili mládenci časně ráno v pondělí "na buďačky" a šlehali všechna děvčata. Na jižním Valašsku se k mrskání používalo "korbáčů" upletených z vrbových prutů. Užívalo se rovněž rákosek a kořenů lékořice. Oblíbené byly i velké "tatary", které dosahovaly délky až dvou metrů. Používaly se při kolektivních obchůzkách i individuálními obřadníky.

Mrškačka nebyla jen záležitostí mládeže. Vztahovala se na celý kolektiv. Gazdové ráno bili manželky březovými metlicemi nebo pruty. Děvčata si rovněž pletla korbáče a šlehání mládencům oplácela. Součástí pomlázky bylo rovněž namáčení děvčat v potoční vodě. V Nedašově násilím vytahovali děvčata z domu a z házeli je "do říčky". Rozšířené bylo polévání studniční vodou, což se často nahrazovalo postřikováním vonavkami. Koupání a polévání mělo nepochybně očištný význam a svým obsahem nepochybně souviselo s mrskáním pruty. Velikonoční obřadníci byli za šlehání obdarováni vejci a pečivem. Oblíbené byly kraslice, které pro velikonoční přeby vyráběly zvláště dovedné ženy a prodávaly je po vesnicích. Darováním vajíček se vyjadřoval i milenecký poměr. Oblíbený chlapec dostával od věčete několik vajec ve vyšívaném šátku. Milostné motivy se projevovaly i v nápisech na kraslicích; uveďme např. "Z lásky darované", "Že toho ráda mám, tomu vajíčko dám" apod. Malovaná vejce byla hlavním darem pomlázkovým obřadníkům. V Lužné u Vsetína je dostávali chlapci již při "dudlačce", kraslice dávali dětem též kmotřenci. Milenci si museli přijít pro velikonoční vejce brzy ráno, aby byli vítanější. Kraslice se zdobily rostlinnými a geometrickými ornamenty, jejich obřadní význam byl však časem převážen estetickými zřeteli.

Motiv velikonočního zveřejňování mileneckých vztahů se na Valašsku projevoval i ve formě vyznačování chodníčků mezi domy milenců.

Obvykle se chodníčky vykropovaly vápnem nebo posypávaly plevami. Tento jev se však vždy nevázal k velikonočním obyčejům, konal se i při nejruznějších příležitostech v roce. Ve Vlachově Lhotě vysypávali mládenci cestičky, když chtěli milence pohněvat.

Velikonoční obyčeje si udržují významné místo ve společenském životě valašské vesnice i v současné době. Především se stále každoročně opakuje pochůzka "klepáčníků" a velikonoční pomlázka. Mnohé obřadní jevy však už vymizely, v oblibě jsou hlavně pomlázkové obchůzky, u nichž ovšem převažuje zábavný moment.

Obyčeje při jarních pracích

Při započetí jarních prací na poli se konaly obyčeje, jejichž cílem bylo zabezpečit dobré hospodaření a úrodu. Obřadní předpisy doprovázely orbu. Než se vyjelo poprvé na pole, postřikovali krávy nebo koně svččenou vodou a bičiskem naznačili před potahem kříž. Na Vsetínsku se doporučovalo orat v předvelikonočním týdnu, aby byla bohatá úroda. Ve Vysokém Poli při jarním orání hospodář klekl u pluhu a pomodlil se. Když se vyváděl dobytek k zápřahu, "posvětili" jej vodou ve dveřích chléva. Přežitek očištného obřadu je možno hledat v polévání vodou oráčů při návratu z prvního orání, i když umývání nebo polévání vodou si udrželo v lidové tradici i jiné motivace. Na Vizovicku umývali oráči obličej, aby nebyl při práci ospalý. Podobně polévala děvčeka nebo gazděna hospodáře putnou vody, aby v roce bylo dost vláhy.

Magické blahonosné a ochranné praktiky se dochovaly i při seti obilovin a sazení okopanin. V Nedašově pokropili při výjezdu pachlka, dobytek, "zboží" a pluh svččenou vodou. Než začal hospodář rozsévat, přežehnal setvu i pole, aby obilí nesnětlivělo, bral si rozsévač čistou košili. První hrst se rozsávala vysokým obloukem, aby obilí vysoko rástlo. K setbě se používalo rovněž plachty, kterou byl na Štědrý den prostřen stůl. Při setbě se uchovávaly představy o působení měsíce na lidskou činnost. Při přibývání měsíce se měly sádit plodiny, jichž užitek byl v lodyžní části. Brambory se měly sádit v novoluní, aby hodně kvetly. Zelí se zase vysazovalo "na schodě" měsíce, aby je prý neničila drůbež. Při ubývání měsíce se sádily hlavně okopaniny. Na Vizovicku byla známá představa, že fazole zasazené "na prázdně měsíčka" budou mít prázdné lusky. Tyto obřadní přežitky však ztratily svou funkci už na přelomu století. V průběhu našeho věku však hospodáři postupně upouštěli i od motliteb, které dříve doprovázely všechny započaté práce. K zajištění užitku hospodaření bývaly vedle sebe používány v lidové tradici obřadní přežitky i křesťanské invokace. Zemědělec nechtěl promarnit žádnou možnost, o níž se domníval, že by mohla příznivě ovlivnit výsledky jeho práce. Když vyjížděl hospodář s vozem do pole nebo do lesa, žehnal se znamením kříže, ale také říkal: "Pane Bože pomáhej a ty čerte tlač!"

Josef Tomeš

/Masopustní, jarní a letní obyčeje
na moravském Valašsku/

ZPRÁVA O ČINNOSTI SPOZ

Sbor pro občanské záležitosti v Liptále je osmičlenný, jeho předsedou je s. Jaroslav Urban. Činnost SPOZ je možno rozdělit do těchto oblastí: 1. Vítání občánků do života

2. Smuteční obřady

3. Slavnosti pro mládež/ukončení základní školy
b/ukončení mateřské školy
c/vítání prvňáčků
d/předávání občanských průkazů
e/pionýrské sliby

4. Jubilejní svatby

5. Blahopřání občanům při jejich významných životních jubileích

6. Propagace činnosti SPOZ

Vítání občánků do života

V roce 1983 se v obci narodilo 20 dětí, z nichž 19 bylo přivítáno na MNV. Vítání občánků se uskutečnilo třikrát. Velmi pěkný kulturní program na těchto vítáních předvedly děti Malé Lipty, na posledním vítání členka SVPT Lipta s. R. Āoborská s dětmi základní školy. Všechny akce měly důstojný a slavnostní průběh, zvláště ta poslední, která se uskutečnila již v nové budově MNV, v níž bylo vytvořeno pěkné prostředí pro tento akt. Všem rodičům byly předány dárečky a na závěr se všichni podepsali do pamětní knihy.

Smuteční obřady

V roce 1983 zemřelo v obci 18 osob. Všech 18 smutečních obřadů bylo občansko-církevních. Na všech obřadech byla zajištěna účast smutečních řečníků.

Slavnosti pro mládež

K ukončení ZŠ proběhly dvě akce, jedna v ZŠ a druhá ve ZŠI. Zástupci SPOZ se zúčastnili těchto akcí, kde předali pamětní listy jako upomínku na povinnou školní docházku.

Členové SPOZ se zúčastnili na rozloučení dětí s MŠ, kde předali dětem pamětní listy.

V září 1983 naši členové byli přítomni přivítání prvňáčků na ZŠ. Po slavnostním zahájení nového školního roku byly prvňáčkům předány pamětní listy.

V květnu proběhlo slavnostní předávání občanských průkazů. Kromě členů SPOZ se akce zúčastnili zástupci ZŠ, ZŠI a SNB Vsetín. Po slavnostním projevu a předání občanských průkazů se všichni zapísali do pamětní knihy naší obce. Velmi pěkný kulturní program připravily děti ZŠ.

Při PS ZŠ Liptál proběhly tři pionýrské sliby, dva byly součástí skupinových shromáždění, 1 proběhl u památníku padlých. Všech těchto akcí se účastnili členové SPOZ, kteří se podíleli na jejich organizaci a na závěr každému novému pionýru předali pamětní listy.

Jubilejní svatby

V roce 1983 oslavili manželé Pavel a Františka Tomanovi, čp. 339 65. výročí svatby. Na toto slavnostní výročí jsme však byli pozdě upozorněni, a proto se nám nepodařilo uspořádat pro manžele Tomanovy slavnostní obřad na MNV.

Blahopřání občanům při jejich významných životních jubileích

Na obě pololetí roku 1983 byl zpracován plán návštěv občanů při jejich významných životních jubileích. Celkem členové SPOZ uskutečnili 65 návštěv u občanů. Ostatním občanům, které členové SPOZ osobně nenavštívili, jsme zaslali písemná blahopřání. Celkem bylo zasláno 24 písemných blahopřání.

Propagace činnosti SPOZ se uskutečňovala pomocí vitríny ve středu obce, nástěnky na MNV, dále v místním Zpravodaji a byly zaslány dva články do okresních novin.

Ke všem sňatkům, které naši občané uzavřou, jsou zasílána blahopřání.

Závěrem lze konstatovat, že SPOZ své úkoly na rok 1983 celkem splnil a že v příštích letech se bude soustřeďovat na vyplňování mezer, které ve své činnosti ještě má.

V I. čtvrtletí roku 1984 uskutečnil SPOZ při MNV v Liptále tyto akce:

-v lednu oslavil společně s manžely A. a J. Migdállovými z čp. 175

50. výročí jejich společného života

-v únoru proběhlo: slavnostní vítání občánků do života. Bylo přivítáno

6 nových občánků a jejich rodiče se zapísali do pamětní knihy. Velmi pěkný program předvedly členky SVPT Lipta.

slavnostní slib jiskřiček základní a zvláštní školy, který se uskutečnil na počest 36. výročí vítězství čs. pracujícího lidu. Členové SPOZ předali novým jiskřičkám dárečky.

jubilea

občanů ve 2. čtvrtletí roku 1984

- 50 let se dožívá: 8.4. Geržová Zdenka, čp. 88, 29.4. Gojny Oto, čp. 253, 1.6. Tkadlec Karel, čp. 177, 6.6. Repová Anna, čp. 360, 12.6. Pelánová Lydie, čp. 119.
- 60 let se dožívá: 7.4. Mrnůštková Emilie, čp. 32, 27.4. Matošková Julie, čp. 87, 1.6. Hrtánová Marie, čp. 124, 20.6. Šmilková Anežka, čp. 29, 24.6. Machalová Vlasta, čp. 269.
- 65 let se dožívá: Mika Jaroslav, čp. 160, 1.4., Gerža Jan, čp. 407, 14.6.
- 70 let se dožívá: 10.4. Frýdl Alois, čp. 279, 17.4. Mrnůštků Josef, čp. 348, 29.4. Výchopen František, čp. 162, 15.5. Valchář Jan, čp. 168, 24.5. Geržová Františka, čp. 246, 6.6. Šmilková Marie, čp. 267.
- 75 let se dožívá: 1.5. Frýdlová Anežka, čp. 340, 27.5. Vodáková Anděla, čp. 28
- 80 let se dožívá: 28.4. Škrabánek Josef, čp. 208, 3.6. Geržová Rozálie, čp. 88
- 81 let se dožívá: 16.5. Gerža Jan, čp. 257, 23.5. Geržíková Veronika, čp. 15, 1.6. Geržová Marie, čp. 106, 5.6. Slováčková Marie, čp. 243, 11.6. Škrabánková Štěpánka, čp. 345, 16.6. Škrabánková Veronika, čp. 222.
- 82 let se dožívá: 4.6. Vodák František, čp. 28, 4.6. Vaculíková Rozálie, čp. 250.
- 83 let se dožívá: 16.6. Tomanová Františka, čp. 107
- 84 let se dožívá: 11.6. Mrnůštková Božena, čp. 323
- 85 let se dožívá: 10.5. Vaculík Josef, čp. 362
- 86 let se dožívá: 1.5. Tomana Jan, čp. 248
- 90 let se dožívá: 1.4. Mrnůštková Anna, čp. 70, 8.4. Cedidlová Rozína, čp. 32 30.4. Rezníková Otýlie, čp. 289

Blahopřejeme!

Plán brigád NF

24.3.84 ZO KSČ Liptál
7.4.84 ČSS a ČSL
14.4.84 MS Háj
21.4.84 Svazarm
28.4.84 ČSZ
5.5.84 SVPT Lipta
19.5.84 ZO ČSPO
26.5.84 TJ Start
2.6.84 SSM
9.6.84 ZV ROH ZŠI, ZŠ
16.6.84 ČSZ a ČSČK
23.6.84 TJ Start-turisté
30.6.84 MS Háj

na 1. pololetí roku 1984

zodpovídá s. Chrástecký
" s. Kašpárek, ml.
" s. Šimara
" s. Holík
" s. Srněnská
" s. Michálek
" s. Hrbáček
" s. Výchopen
" s. Londa
" s. Sušnová, s. Precínová
" s. Křupalová, s. Mrnůštková
" s. Hrbáček Petr
" s. Šimara

Zpravodaj MNV Liptál vydává MNV v Liptále nákladem 300 výtisků. Řídí redakční rada. Povoleno ONV Vsetín, odborem kultury ze dne 16.2.83 pod čj. 403/11/83-Mů.

Z PRAVODAJ MNV LIPTÁL

červen - srpen 84'